

Sygn. akt II Ca 800/13 upr

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 stycznia 2014 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim Wydział II Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: Sędzia S.O. J. Gołębiowski

po rozpoznaniu w dniu 17 stycznia 2014 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na posiedzeniu niejawnym w postępowaniu uproszczonym

sprawy z powództwa (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w R.

przeciwko A. O.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Bełchatowie z dnia 1 października 2013 roku, sygn. akt I Cupr 173/13

oddala apelację.

Sygn. akt II Ca 800/13 upr

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 1 października 2013 roku Sąd Rejonowy w Bełchatowie uwzględnił w części powództwo (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w R. przeciwko A. O. zasądając od pozwanego na rzecz powoda kwotę 2.095, 65 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 14 grudnia 2012 roku do dnia zapłaty, umorzył postępowanie co do zapłaty kwoty 3.332,20 zł; oddalił powództwo w pozostałym zakresie oraz zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 85 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, zaś w pozostałym zakresie nie obciążył pozwanego poniesionymi przez powoda kosztami procesu.

Podstawę powyższego rozstrzygnięcia stanowiły przytoczone poniżej ustalenia i rozważania Sądu Rejonowego:

Pozwany A. O. miał zawartą z powodem (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w R. umowę o dostarczanie energii elektrycznej. W okresie od kwietnia 2012 r. do września 2012 r. pozwany nie uiszczał terminowo należności za dostarczoną do jego nieruchomości energię elektryczną.

Na dzień 30 kwietnia 2013 r. zaległość pozwanego wynosiła 5.427,85 zł.

Pismem z dnia 24 października 2012 r. powód wezwał pozwanego do zapłaty kwoty 5.427,85 zł w terminie 7 dni od daty otrzymania wezwania. Wezwanie to zostało doręczone pozwanemu w dniu 31 października 2012 r.

Pozwany w toku procesu częściowo spłacił zadłużenie.

Pozwany ma 22 lata, jest studentem, utrzymuje się z alimentów w wysokości 20% wynagrodzenia matki, co średnio wynosi 300 zł miesięcznie. Otrzymuje ponadto zapomogę z (...) w B. w kwocie 494 zł. Jest właścicielem 1/2 samochodu osobowego marki S. rok produkcji 1999 o wartości około 2000 zł.

Mając powyższe na względzie Sąd Rejonowy uznał, że roszczenie powoda jest częściowo zasadne.

Sąd podzielił stanowisko powoda, zgodnie z którym na pozwanym jako stronie umowy ciążył obowiązek wywiązania się z przyjętych na siebie zobowiązań, w szczególności terminowego regulowania należności wynikających z faktur za dostarczoną energię elektryczną.

Nie ulegało wątpliwości Sądu, że pozwany nie uiszczył terminowo należności za dostarczoną mu energię elektryczną; pozwany potwierdził wskazaną okoliczność, a nadto w toku procesu częściowo spłacił zadłużenie na rzecz powoda. Ostatecznie do zapłaty pozostało pozwanemu zadłużenie w kwocie 2.095,65 zł, którą to kwotę Sąd zasądził na rzecz powoda.

W zakresie powództwa co do kwoty 3.332,20 zł Sąd umorzył postępowanie na podstawie art. 355 §1 k.p.c. wobec skutecznego cofnięcia pozwu w tym zakresie.

O odsetkach Sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 i § 2 k.c. Sąd uznał jednakże, że w tym zakresie należało ograniczyć żądanie powoda i uwzględnić żądanie od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty. Podnieść należy, że powód będący profesjonalistą miał pozycję dominującą w stosunku z konsumentem jakim jest pozwany A. O.. To powód dyktował warunki zawarcia ugody w zakresie spłaty zadłużenia oraz w zakresie zakupu energii elektrycznej na licznik przedpłacony. Pozwany miał w ramach zakupu energii elektrycznej na licznik przedpłacony spłacać częściowo zadłużenie wynikające z wcześniej zawartej umowy na stały licznik. To jednakże nie było uwzględniane przez powoda w wystawianych rachunkach, przez co pozwany nie mógł zmniejszyć swojego zadłużenia. Powód wykorzystał szczególne położenie zobowiązanego. W ocenie Sądu powód nadużył swojego prawa podmiotowego, a takie w oparciu o art. 5 k.c. nie podlega ochronie.

Artykuł 5 k.c. zakazuje czynienia ze swego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współzycia społecznego. Przepis ten nie może stanowić podstawy dla skonstruowania prawa podmiotowego, w oparciu o które dochodzone jest powództwo, może natomiast uzasadniać oddalenie powództwa sprzecznego z zasadami współzycia społecznego albo sprzecznego ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa, na podstawie którego roszczenie jest dochodzone przez powoda (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 kwietnia 2011 r. w sprawie III CSK 181/10, opubl. LEX nr 864003).

Oddalenie powództwa (w całości lub części) z uwagi na sprzeczność żądania z zasadami współzycia społecznego jest możliwe w granicach swobodnego uznania sędziowskiego, po uwzględnieniu całokształtu okoliczności faktycznych konkretnej sprawy (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 11 września 1961 r., I CR 693/61, OSN 1963 nr 2, poz. 31 oraz z dnia 9 lutego 2007 r., I BP 15/06, OSNP 2008 nr 7-8, poz. 92).

W ocenie Sądu w przedmiotowej sprawie zachodziły szczególne okoliczności przemawiające za częściowym oddaleniem powództwa w zakresie dochodzonych odsetek od zaległości. Sytuacja osobista i materialna pozwanego dodatkowo przemawiała za zastosowaniem w przedmiotowej sprawie art. 5 k.c.

O kosztach procesu rozstrzygnięto na podstawie art. 102 k.p.c.

W myśl art. 102 k.p.c. w wypadkach szczególnie uzasadnionych Sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Wskazane uregulowanie jest odstępstwem od zasady odpowiedzialności za wynik procesu i ustanawia możliwość rozstrzygnięcia przez Sąd w oparciu o zasadę słuszności.

Wskazany przepis nie precyzuje pojęcia szczególnie uzasadnionego wypadku, pozostawiając Sądowi ocenę, czy taki wypadek rzeczywiście zachodzi i czy jest on szczególnie uzasadniony.

Sposób skorzystania z art. 102 k.p.c. jest suwerennym uprawnieniem jurysdykcyjnym sądu i do jego oceny należy przesądzenie, czy wystąpił szczególnie uzasadniony wypadek, który uzasadnia odstępnie, a jeśli tak, to w jakim zakresie, od generalnej zasady obciążania kosztami procesu strony przegrywającej spór (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2010 r. w sprawie II PK 192/09, opubl. LEX nr 584735, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2006 r. w sprawie III CK 221/05, opubl. LEX nr 43915).

Zdaniem Sądu w realiach niniejszej sprawy mamy do czynienia z takim szczególnym przypadkiem z uwagi na szczególną sytuację osobistą i materialną pozwanego, jego wiek i sytuację rodzinną.

Sąd jedynie częściowo nałożył na pozwanego obowiązek zwrotu kosztów procesu na rzecz strony powodowej tj. opłaty od pozwu w kwocie 68 zł oraz opłaty skarbowej od udzielonego pełnomocnictwa w wysokości 17 zł.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pełnomocnik powoda zaskarżając go w części oddalającej powództwo odnośnie kwoty 503,91 złotych, zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 5 k.c. w zw. z art. 481 § 1 i 2 k.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że w okolicznościach sprawy powód domagając się od pozwanego zapłaty ustawowych odsetek, które należą się wierzycielowi niezależnie od winy dłużnika i jego sytuacji majątkowej, nadużył swojego prawa.

W konkluzji wnosił o zmianę wyroku w zaskarżonej części poprzez zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda ustawowych odsetek od kwot i terminów:

- A) od kwoty 973,32 zł od dnia 9.06.2012 r. do dnia 14.12.2012 r.,
- B) od kwoty 700,29 zł od dnia 15.08.2012 r. do dnia 14.12.2012 r.,
- C) od kwoty 422,04 zł od dnia 29.09.2012 r. do dnia 14.12.2012 r.,
- A) od kwoty 600,00 zł od dnia 14.04.2012 r. do dnia 11.01.2013 r.,
- B) od kwoty 600,00 zł od dnia 14.04.2012 r. do dnia 11.01.2013 r.,
- C) od kwoty 800,00 zł od dnia 14.04.2012 r. do dnia 11.01.2013 r.,
- D) od kwoty 250,00 zł od dnia 14.04.2012 r. do dnia 27.03.2013 r.,
- E) od kwoty 200,00 zł od dnia 14.04.2012 r. do dnia 22.04.2013 r.,
- F) od kwoty 581,59 zł od dnia .04.2012 r. do dnia 10.07.2013 r.,
- G) od kwoty 100,25 zł od dnia 14.04.2012 r. do dnia 30.08.2013 r.,
- H) od kwoty 87,60 zł od dnia 14.04.2012 r. do dnia 12.09.2013 r.,
- I) od kwoty 112,76 zł od dnia 9.06.2012 r. do dnia 12.09.2013 r.

oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powoda nie jest uzasadniona.

Zgodnie z art. 917 k.c. przez ugodę strony czynią sobie wzajemnie ustępstwa w zakresie istniejącego między nimi stosunku prawnego. Ustępstwa te mają na celu wyeliminować niepewność co do roszczeń wynikających z tego stosunku, zapewnić wykonanie takich roszczeń albo uchylić istniejący lub mogący powstać spór pomiędzy stronami.

Podkreślić należy, że ustępstwa czynione są przez strony w zakresie istniejącego między nimi stosunku prawnego. Ugoda zatem dotyczy stosunku prawnego łączącego strony, przy czym w ramach tego stosunku mogą zostać uregulowane kwestie odnoszące się do poszczególnych roszczeń objętych jego treścią. Należy przy tym założyć, że przedmiotem ugody stają się wszystkie roszczenia wynikające z danego stosunku prawnego - tego, który został ugodą objęty.

Strona powodowa wskazała, że w dniu 7 września 2012 roku zawarła z pozwanym ugodę na mocy, której miał on dokonywać spłaty zadłużenia oraz regulować bieżące rachunki za energię elektryczną. Strony zawierając ugodę zmodyfikowały łączący je dotychczas stosunek prawny.

Ugoda należy do umów konsensualnych, kauzalnych i w swym założeniu wzajemnych. Jej treścią może być ukształtowanie stosunku obligacyjnego albo obowiązku świadczenia, jak też warunków zapłaty należności wynikającej z wcześniej zawartej umowy. Warunkiem uznania czynności prawnej za ugodę, stosownie do art. 917 k.c., są wzajemne ustępstwa obu stron. Rodzaj i zakres ustępstw mogą być różne, nie muszą być jednakowo ważne ani ekwiwalentne. Ocena, czy coś jest ustępstwem jednej strony na rzecz drugiej uwzględniać powinna zarówno treść stosunku prawnego, który stanowił podłoże zawarcia ugody, jak i okoliczności, w jakich zobowiązanie dłużnika ma być wykonane. (Wyrok SN z dn. 30.09.2010 r. I CSK 675/09).

Zawierając ugodę strony ustaliły nowe terminy spłaty zaległości jak i wysokość poszczególnych rat. Jak wynika z przedstawionej ugody pozwany miał dokonać spłaty pierwszej raty zadłużenia w wysokości 800 złotych do dnia 10 września 2012 roku. Natomiast strona powodowa w swoim pozwie jak i apelacji domaga się zapłaty odsetek od kwot pierwotnie wystawionych faktur, liczonych od dat przypadających przed zawarciem ugody. Stwierdzić jednoznacznie należy, że strony zawierając ugodę ukształtowały stosunek prawny je łączący w odmienny sposób niż to miało miejsce pierwotnie. Z akt jednocześnie nie wynika iż ugodą ta uległa wcześniejszemu rozwiązaniu. W takiej sytuacji należy, przyjąć iż jej wypowiedzenie nastąpiło dopiero z wniesieniem pozwu.

Strona powodowa dokonała ustępstwa na rzecz pozwanego, rozkładając zadłużenie na raty płatne we wskazanych w ugodzie terminach. Biorąc pod uwagę powyższe stwierdzić należy, że nieuprawnione jest żądanie przez powoda odsetek od kwot i terminów pierwotnych.

Powód reprezentowany przez profesjonalistę winien precyzyjnie określić kwotę dochodzona oraz należne od niej odsetki ustawowe. Jeżeli dochodzone roszczenie jest zbiorczym należy oczekiwać od autora pozwu dokładnego wskazania terminu płatności każdej z kwot. W tym zakresie żądanie winno być należycie uzasadnione z uwzględnieniem tej części należności, która została w toku postępowania uregulowana przez pozwanego. Z akt sprawy wynika, że powód kilkakrotnie zmieniał swoje stanowisko tak co do kwoty głównej jak i co do terminów płatności każdego z roszczeń – stanowiących część składową należności głównej. (por k. 3, 37, 70-71, 73) Z kserokopii faktur (por. k. 30 –nast.) wynika, że mają one charakter zbiorczy. Wskazana w nich kwota 5.427,85 złotych odbiega znacząco od kwoty głównej ostatecznie żądanej. Wskazany w tej fakturze termin płatności odbiega od dat wymagalności podanych w pozwie (por. k 15 odr.), piśmie procesowym powoda (k.71), jak też w apelacji.

Reasumując datą najbardziej pewną, w której roszczenie główne stało się wymagalne jest data wniesienia pozwu w niniejszej sprawie.

Sąd Rejonowy prawidłowo zatem orzekł o odsetkach określając ich datę początkową na dzień wniesienia powództwa.

Na marginesie wskazać należy, że strona powodowa ma rację podnosząc w apelacji, że Sąd Rejonowy orzekając o oddaleniu żądania odsetek za okres przed wniesieniem pozwu niewłaściwie zastosował artykuł 5 kc.

Obecnie zdecydowanie dominuje wąska koncepcja nadużycia prawa, w której akcentuje się możliwość stosowania art. 5 tylko w przypadku "czynienia użytku ze swego prawa". Jak podkreślał A. Szpunar, "klauzula generalna z art. 5 k.c. nie może być rozumiana jako ogólne upoważnienie sędziego do dokonywania własnych, z konieczności subiektywnych ocen oraz modyfikowania w ten sposób praw i obowiązków obywateli" (A. Szpunar, Uwagi o nadużyciu

prawa..., s. 338). Akceptacja tego rodzaju praktyki byłaby równoznaczna z uznaniem prawotwórczej działalności sądów prowadzonej w zamaskowanej formie. Taka działalność jest oczywiście niedopuszczalna, gdyż godzi w zasadę pewności prawa, która "sama w sobie stanowi bardzo cenną wartość społeczną" (A. Szpunar, glosa do wyroku SN z dnia 24 kwietnia 1997 r., II CKN 118/97, OSP 1998, z. 1, poz. 3).

Artykuł ten należy stosować wyjątkowo i nie może on jak trafnie podnosi strona skarżąca niweczyć roszczenia majątkowego, może on ewentualnie odsunąć w czasie jego wykonanie. Jednakże pomimo niewłaściwego zastosowania powyższego przepisu nie powoduje to wadliwości zapadłego roszczenia. Roszczenie co do odsetek od pierwotnych terminów płatności powinno zostać oddalone na zasadach wskazanych powyżej.

Z tych więc przyczyn i na podstawie art. 385 k.p.c. wniesioną apelację jako nieuzasadnioną należało oddalić.